

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ТЕСТОВА ИЗ ОБЛАСТИ МОРФОЛОГИЈЕ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ ГИМНАЗИЈЕ

У овом раду анализирани су резултати 265 тестова из области морфологије (у ужем смислу). Тестирани су ученици свих смерова другог разреда Гимназије Бања Лука на крају школске 2014/2015. године. Тестирање није обављено у исто време, али јесте у кратком року. Ученицима је наглашено да се ради као истраживање без утицаја на њихове оцене. Анализиран је успех на сваком задатку и најчешће уочене грешке. У припреми за ово тестирање проверено је које су методе професори примењивали у савлађивању ове области управо ради упоређивања резултата. На крају рада налазе се закључци и препоруке о уоченим резултатима за будуће превазилажење проблема.

Кључне речи: тестови, прва група, друга група, тачни одговори, резултати.

1 Увод – план и циљ тестирања: У оквиру редовних састанака Актива професора српског језика Гимназије Бања Лука одлучено је да се (експериментално) тестирају ученици другог разреда свих смерова на крају школске године. Осим циља да се утврди квалитет и квантитет знања ученика, требало је проверити коришћене методе и осмислити смернице за бољи рад са ученицима у оквиру часова посвећених граматици те како у пракси функционише нови Наставни програм за гимназије, који се примењује од 2012. године¹.

У оквиру Наставног програма за други разред гимназије општег и друштвено-језичког смера предвиђено је само 24 часа из области језика од укупно 144 часа српског језика и књижевности (скоро петина од укупног броја – што би се могло учинити довољним, али несразмерним у односу на садржај програма). Програмом је предвиђено да се обраде многе наставне јединице². Што се тиче природно-математичког и рачу-

---

* serbika.sk@gmail.com

¹ Нису сви наставни планови и програми реформисани у исто време нити се примењују од исте године. Тестирана генерација је трећа по реду са којом се ради по новом програму.

² *Врсте ријечи; Промјенљиве и нејромјенљиве ријечи; Морфолошке и класификационе категорије ријечи; Именице; Именичке категорије (род, број, падеж); Врсте именица према значењу; Деклинација именица; Врста промјена именица: I, II, III и IV*

нарско-информатичког смера Гимназије, од укупно 108 часова српског језика и књижевности 20 часова предвиђено је за област морфологије (у ужем смислу). Садржај програма је незнатно мањи: за свега четири наставне јединице.

Планиране су две групе питања³. Од једанаест одељења другог разреда Гимназије Бања Лука школске 2014/ 2015. тестирано је десет; једно одељење није (II5). Десет тестираних одељења подразумевало је пет различитих предавача (професора), а укупан број тестова износио је 265. Осмишљене две групе питања подразумевале су исте захтеве, исти број питања (15) као и број укупних бодова (15) – свако питање је вредновано једним бодом/поеном; није планирано „половично” признавање одговора. Разлог за такву одлуку био је једноставан: у оквиру тих 15 питања требало је показати основно знање из области морфологије (у ужем смислу). Већина питања преузета је из збирке тестова *Српски језик кроз шестове* у издању Друштва за српски језик и књижевност Србије (Београд 1998). Нека питања су модификована; сва питања су ијекавизирана имплицитно (или експлицитно) захтевајући одговоре на истом изговору. Бодовање и оцењивање било је планирано на следећи начин: оценом 1 биће оцењен сваки тест са распоном поена 0–7, оценом 2: 8 и 9 поена, оценом 3: 10 и 11 поена, оценом 4: 12 и 13 поена, и оценом 5: 14 и 15 поена. Дакле, за позитивну оцену требало је тачно урадити најмање 7 питања, тј. скоро половину задатих. Овакво оцењивање није у складу са *Правилником о оцењивању ученика*, који се примењује у наставној пракси, а којим се инсистира да се позитивном оценом, тј. оценом 2, оцени ученик са урађених 40 % на тестовима тзв. објективног типа. С обзиром

врста; Придјеви; Придјевске кашеџорије (род, број, падеж, вид, степен поређења); Врсте придјева; Основне карактеристике придјева; Деклинација и компарација придјева; Заmjенице; Именичке замјенице, личне замјенице, неличне именичке замјенице; Придјевске замјенице; Промјена замјеница; Бројеви: главни и редни; Врсте главних бројева: основни бројеви, збирни бројеви, бројне именице на -ица (двојица, тројица, ишд.), бројни придјеви (једни, -е, -а, двоји, -е, -а, ишд.). Глаголи; Нейрелазни, ирелазни и повраћни глаголи; Подјела глагола по виду; Морфолошке глаголске кашеџорије: вријеме и начин; лице и број (и род – код облика који разликују м., ж. и ср. род); стање (актив и пасив), пошврдносћ и одричносћ. Конјугација (глаголске основе, глаголске врсте, лични и нелични глаголски облици, ирости и сложени глаголски облици, пасив); Прилози; Врсте прилога; Помоћне ријечи: приједлози, везници и ријечце; Узвици – Садржај програма дословно је преузет из документа Наставни програм за други разред гимназије свих смјерова (Министарство просвете и културе РС: 23–24).

³ Примери тестова са решењима дати су на крају рада.

на то да је овакво тестирање осмишљено са другачијим циљевима, није се морало кориговати према Правилнику. Један од разлога за виши ниво знања приликом оцењивања била је процена⁴ да су питања на тесту, лака позната, и да ће се ученици, пошто се не могу тестирати истог дана, вероватно упознати међусобно са питањима те припремити одговоре.

2. АНАЛИЗА ПИТАЊА И ОДГОВОРА ПРВЕ ГРУПЕ ЗАДАТАКА. Заједничко питање за обе групе тестова (а тиме и за све ученике) јесте прво питање о дефиницији морфологије. Сматрамо да се основне дефиниције занемарују, тако да ученици често забораве (или не науче) разлику између сродних језичких грана (најчешће између морфологије и синтаксе, што се потврдило у великом броју одговора). Друго, функционално ученичко знање требало би да им помогне у дефинисању овог термина, који није искључиво лингвистички⁵ већ се изучава и у другим наукама⁶. Од 265 одговора, тачних је било 79, што не чини ни једну трећину укупног броја. (У оквиру тачног одговора признати су одговори у којима је 'морфологија део науке о језику који се бави *врстама, облицима и творбом речи*'⁷ и/или сличне дефиниције.) Највећи број одговора гласио је да је '*морфологија наука о речима*', а у многим одговорима открило се да синтаксичку функцију речи у реченици сматрају проблематиком морфологије. По ређењем неколико дефиниција морфологије, можемо отклонити дилему је ли прихватљиво схватати морфологију овако поједностављено. „Морфологија је наука о језику која се бави облицима, структуром и саставом речи” (Ломпар, Антић 2014: 52). „Морфологија (грч. *morphe* – облик и *logos* – реч, говор, наука) са творбом речи део је науке о језику који проучава речи – њихове врсте, облике и грађење (творбу)” (Станољчић 2010: 105). „Морфологија се, као врло опсежна грана науке о језику, бави речима, прво: облицима речи (у којима се оне јављају вршећи своју службу у реченици) и, друго – постанком и саставом речи” (Стевановић 1991: 169)⁸.

⁴ Мисли се на процену предметних професора.

⁵ Морфологија се односи на *облик* (РМС: 732) те се учи о морфологији биљака, животиња и сл.

⁶ Ово је проблем корелације предмета.

⁷ Истицање је наше.

⁸ Интересантна је чињеница да у граматикама И. Клајна нема јасне дефиниције (КЛАЈН 2005, КЛАЈН, ПИПЕР 2013).

2.1. АНАЛИЗА ПИТАЊА И ОДГОВОРА ПРВЕ ГРУПЕ. Првој групи питања припало је 130 тестова, не баш равномерно распоређених.

Друго питање прве групе подразумевало је деклинацију именице *свеска* (у множини). Могло би се учинити да потцењујемо ученичко знање, међутим, ова именица је намерно одабрана због фонетско-фонолошких дилема у генитиву множине (Чак и у Правопису Матице српске овај пример је истакнут, што значи да дилема постоји одавно и то на ширем говорном подручју⁹). У већини одговора овај падеж гласи: *свесака*, а то није тачан одговор. Због овог погрешног облика, као и других проблема као што је деклинација у једнини, број признатих одговора није велики, тачније: у 130 тестова прве групе, тачних одговора, тј. деклинација, само је 22. Уочена су још три проблема: 1. ученици нису пажљиво читали задатак па су деклинирали именицу у једнини, 2. пишу локатив без предлога – а то је падеж уз који је обавезан предлог (намерно није наметнут). У само четири теста ученици су написали и предлог *о* уз именицу, и најмање очекивани проблем, проблем бр. 3, јесте изједначавање акузатива са генитивом (*свесака*) или са дативом, инструменталом и локативом, тј. са обликом *свескама*.

Трећим питањем тражило се одређење граматичког броја и рода именице *враћа*. У већини одговора јасно је препознавање множине, али не и рода (деклинација именице средњег рода у множини замењивана је деклинацијом именица женског рода у једнини, што имплицира да их је „заварала” показна заменица *џа*, али и да нису деклинирали именицу *враћа* да би утврдили тачан одговор). У 130 тестова прве групе нађена су само четири тачна одговора! Четврти задатак гласио је: *У следећем низу њодвуциџе именицу која није збирна: накиџи, дјечурлија, минђуше, дуџмад, дјеча, џрње*. Тачан одговор јесте: *минђуше*. Овај задатак има посебну тежину јер две именице стварају дилему. Јасно је да именица *минђуше* јесте у граматичкој множини¹⁰, тј. да није збирна, јер има и једнину *минђуша*, али шта је са именицом *накиџи*? Ни у речницима није нађен јасно дефинисан одговор (бар не онако како бисмо очекивали као оправдање за тачан одговор)¹¹. За обе именица не даје се пример за збирни облик, али много је јасније да га именица *минђуше* нема. (Накит употребљавамо скоро и искључиво само у овом облику, што наводи на то да је ово облик и једнине и множине.) У 130 тестова прве групе тачних одговора

⁹ ПМС: 445.

¹⁰ У РМС (711) стоји: **минђуша** ж (обично у мн.).

¹¹ РМС (771): **накит** м. (ретко у мн.).

је 30. У петом задатку требало је дефинисати падеж и функцију подвученог реченичног члана у реченици: *Временом се ѿомирио са њом*. Тачних одговора је било 47 (од 130), што је изузетно мали број (дакле, нешто више од трећине) с обзиром на то да се падежи и синтаксичка функција стално понављају током школовања. Уочено је да се, у овом примеру, прилошка одредба за време често замењује одредбом за начин, а инструментал замењује вокативом (?!).

У шестом задатку очекивало се препознавање (једне) неодређене именичке заменице (међу примерима: *никоји, неколик, ничији, некакав, никакав, нешто*). Број тачних одговора је био: 60 (скоро половина). У одговорима на ово питање уочена је несигурност јер су ученици подвлачили више заменица него што текст задатка тражи од њих (претпостављајући, ваљда, да је то некакав трик). Ако се узму у обзир претходни резултати, (пре)познавање заменица је, ипак, било успешније. Седми задатак био је усмерен ка дефинисању одређеног и неодређеног придевског вида у примеру: *нови вјештар*. Тачних одговора је било свега 34 (једна четвртина). Ово је једини очекивани резултат јер ученици брзо заборавају разлику између ова два вида, као и чињеницу да та придевска категорија у српском језику уопште постоји. У осмом задатку тражено је да ученици напишу ијекавске облике генитива броја *два* у мушком и женском роду. Тачних одговора било је 38 (дакле, скоро једна четвртина). Веома је значајно зашто се овако слаб резултат појавио на овом питању. Један од разлога је имплициран пре саопштења резултата: ијекавски облици се недоследно употребљавају нарочито у деклинацији броја *два* или, рецимо, прилогу *овде* (постоје и друге дилеме, нпр.: *доле* ум. *доље*). Уочено је и неразликовање бројних именица од броја (*двојица* ум. *два, двају*) или збирних бројева (*двоје, двоја*). Најчешће се, наравно, одговорило екавским облицима, што није признато као тачан одговор.

Девети задатак био је и провера опште писмености и говорне културе не само знања из области Морфологије у ужем смислу. Наиме, требало је да ученици, на основу презентских облика *извиним* и *извинем*, напишу инфинитиве задатих глагола. Из искуства знамо да се ови примери често коригују током наставе те је било и очекивано да ученици, у већем проценту одговоре тачно: било је 86 тачних одговора (од 130). У десетом задатку требало је написати облике 1. лица множине императива (гл. *кријџи, дођи, ређи, налиђи, ѿонијеђи*). Претпостављен је проблем са глаголом *налиђи* јер је уочена несигурност са императивом неких глагола типа: *налиђи, ѿођи, ѿиђи, навиђи* и сл. Тачних одговора је

нађено 60. Уочено је, такође, да: неки ученици нису ни покушали да одговоре на овај задатак, затим да већина није пажљиво прочитала задатак и да су писали 2. лицем множине и потврђено да је најчешћа грешка управо са глаголом *налићи* (*налимо* ум. *налијмо*). У једанаестом задатку требало је дефинисати глаголски вид и род гл. *размислим* и *доноси*. Тачних одговора било је: 20. (Илустрације ради, у неким одељењима није било ниједног тачног одговора). На основу већине одговора јасно је да ученици препознају категорију глаголског вида, али не и рода, те су одговори остали непотпуни.

Следећа три задатка обухватала су знање о непроменљивим (или делимично променљивим) врстама речи. Тако је у дванаестом задатку требало заокружити тачан одговор о речци *значи*. (Понуђени одговори били су: *ѝрилої*, *речца* или *везник*.) Тачних одговора било је 93. Највише тачних одговора добили смо на тринаестом питању о компаративу прилога *мноїо*. Било је 108 тачних одговора; остатак је био или у виду погрешног компаратива *ѝуно* или без одговора. На четрнаестом питању очекивано је било да се међу понуђеним речима (*леїшос*, *зима*, *заисїа*, *давно*, *давнина*, *како*) подвуку непроменљиве речи. Био је само 41 тачан одговор, дакле, једва трећина, (од 130) што доказује несигурност у препознавању ових речи.

Последњи, петнаести задатак (Одреди све врсте ријечи у следећем стиху: *Ја сад једва моїу знаїи да имадох сан...*) подразумевао је дефинисање врсте речи без великих објашњења (о подврсти и/или другим категоријама). Тачних одговора било је само 52, мање од половине. Највише проблема проузроковале су речи: *сад* и *једва* (дефинисани су као придеви и реч *да* изазивала је двоумљење у смислу речца или везник.

3. Анализа питања и одговора друге групе задатака. Укупан број тестова са другом групом задатака био је 135. Први задатак се тицао дефиниције морфологије.

Други задатак подразумевао је деклинирање именице *ѝривезак* (у множини). У деклинацији те именице често се појављује фонолошка варијација *з:с* те смо хтели да то утврдимо тестом. Тачних одговора било је само 49. Уочена је очигледна несигурност у једначењу по звучности, у номинативу – *ѝривезци*, а погрешни одговори су дати и за множину (привесака ум. привезака). У трећем задатку требало је одредити природни и граматички род именице *слуїа*. У 135 тестова нађена су само три тачна одговора! Истина је да ученици тешко разумеју категорију при-

родног и граматичког рода именица. У ранијим издањима *Грамаџике српског језика за средње школе* аутора Ж. Станојчића и Љ. Поповића ова категорија није била ни јасно дефинисана, тј. није било истакнуто да ове категорије важе за именице које означавају жива бића. Међутим, ситуација у новијим граматицама је јасна. У четвртом задатку требало је подвући збирну именицу. (Понуђени одговори били су: *мрље, вода, шруње, масноћа.*) Тачних одговора: 85. У петом задатку требало је дефинисати падеж и функцију подвучене речи у примеру: *Књиџу њише краљу Вукашине.* Тачних одговора било је 59 (од 135). Уочено је да ученици умеју да одреде функцију субјекта, али по инерцији именују номинатив као падеж, или идентификују вокатив, али не и функцију, јер буквално схвате да вокатив нема синтаксичку функцију и заборављају на јединственост ових примера у нашој народној поезији.

Идентификовање упитно-односних заменица (међу понуђеним: *некоји, наш, чији, што, колик*) у шестом задатку резултовало је отприлике половином тачних одговора: 60 од 135. У овим примерима највећа несигурност уочена је са заменицом *некоји*, ваљда због њене анахроности и ученичког предубеђења да је то некакво професорско „трик-питање“¹². У седмом задатку требало је одредити врсту придева *аустријски, кожни, с(и)јед*. Тачних одговора је било 86 (више од половине). С обзиром на то да врсте именица и придева ученици добро усвоје у основној школи¹³, очекиван је овакав резултат. У осмом задатку тражен је облик датива броја *четири*¹⁴. *Иако су доушћени дублетни облици, бар један је био довољан као тачан одговор. Идентификовано је 56 тачних одговора са доминантним обликом четирма.* Такође је уочено да у одељењу II 10 ниједан тачан одговор није нађен, што имплицира да проблематика деklinације бројева није обрађена те да нпр. нађени доминатни облик

¹² Током тестирања било је занимљиво посматрати и ученичко понашање. Наиме, иако је експлицитно наглашено да се тестирање не ради за оцену нити утиче на оцене у датом тренутку, затим да се опусте и максимално се потруде да одговоре на тесту, након извесног времена, по навици, ученици су се трудили да несигурност сакрију преписивањем или дошаптавањем. С друге стране, ово је показатељ једне „школске девијације“ и недовољне самосталности, самокритичности и самосвести наших ученика. Чак и када уопште не постоји потреба за тим, када се нагласи да не постоје „трик-питања“ за њих, они се понашају потпуно исто као и на редовном тестирању или било којој провери њиховог знања.

¹³ Ово се уочава током обраде ових наставних јединица.

¹⁴ Правопис Матице српске (2010: 500) признаје два облика: *четирима* и *четирма*.

имплицира да се, током обраде, инсистирало на само том облику без претходне провере у Правопису.

Следећа три задатка (9–11) тицала су се глагола као врсте речи и њихових проблема. У деветом задатку требало је дефинисати глаголски род глагола *црвенети* и *црвени*. Тачних одговора: 20. Прегледом одговора установљено је да категорија рода највише замењује категоријом глаголског вида. У десетом задатку друге групе требало је препознати и написати називе глаголских облика (*йрејисује, йошрча, ићи, йошавши, би итрао, буду йисали, лешећи*). У 135 тестова друге групе нађена су само 44 тачна одговора! Највише несигурности (или незнања?) ученици су показали у замени глаголских прилога (очигледно нису помогли наставци за облик *-вши* и *-ћи*), затим у замени футура футуром II. Једанаести задатак јесте једна од честих ученичких недоумица те не представља само знање о глаголима већ, уопштено, о језичким проблемима. Наиме, реч је о облику презента глагола *рећи* (који су исправни облици: *рекнем, кажем* или *рекнем и речем*)¹⁵. Тачних одговора било је 32 (трећина).

У дванаестом задатку требало је у трима реченицама препознати где је близу прилог (реченице су гласиле: *већ је близу йоноћ, сањао је близу сћена, йожурио је видевши да је близу сћена*). Међу 135 тестова нађено је 69 тачних одговора. Истина, чини се да су и одабрани примери реченица били доста непрецизни и збуњујући. У тринаестом задатку требало је дефинисати врсту речи за *ху-ху-ху* и *ха-ха-ха*. Тачних одговора било је 113! Четрнаести задатак, са реченицом *Веровајтно је баш он инсистирао на шоме*, подразумевао је идентификацију *речца*. Нађено је само 38 тачних одговора. Ученици су јасно идентификовали речцу *баш*, али не и речцу *веровајтно*.

Последњи задатак је био (скоро) идентичан као у првој групи. Реч је о врсти речи у стиху В. Петковића Диса: *Ни арије, ни свеї друїої, шїо ја ноћас сних...* Текст задатка подразумевао је само врсту речи без дефинисања подврсте или неких других категорија. Тачних одговора је било 10. Уочене су бројне ученичке дилеме: да ли је *ни* речца или везник, шта је *свеї* као врста речи, да ли је *шїо* везник или упитно-односна заменица, шта је *сних...*

4. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА НА ОСНОВУ ТАБЕЛЕ. Ако изузмемо резултате првог заједничког питања, јасно је да је број и однос тачних одговора потпуно једнак 7:7. (Прва група доминатнија је у седам питања, а исто тако и

¹⁵ Правопис Матице српске (2010: 438): *рећи, речем* и *рекнем*.

друга група). То показује уједначеност тежине задатака и захтева за обе групе, али и знање ученика који су радили тестове. У самој табели истакнути су најнижи и највиши резултати, који се такође подударaju. Наиме, најнижи (или изузетно лоши) резултати код обе групе јесу у трећем питању. За обе групе треће питање тицало се категорије рода именица. У истој табели уочавамо и најбоље резултате за тринаесто питање обеју група. (У првој групи требало је написати компаратив прилога *мноіо*, а у другој групи дефинисати врсту речи *ху-ху-ху* и *ха-ха-ха*.) Очигледно да ове врсте речи не представљају проблем за ученике јер их је око 80 % решило ове задатке тачно. Интересантно је да је исти резултат добијен на шестом питању, које се тицало заменица. Сви остали тачни одговори варијају од задатка до задатка. Најнејаснији је однос резултата на последњем питању, где је требало дефинисати врсту речи у стиховима В. Петковића Диса. Прва група имала је боље резултате у, наизглед, тежем стиху (*Ја сад једва моју знајши да имадох сан*), док је друга група имала изузетно слаб резултат (*Ни арије ни свеі друіоі, шіо ја ноћас сних*).

Питање:	ПРВА ГРУПА (130)	ДРУГА ГРУПА (135)
1.	УКУПНО	ТАЧНО 79
2.	22	49
3.	4	3
4.	30	85
5.	47	89
6.	60	60
7.	34	86
8.	38	56
9.	86	20
10.	60	44
11.	20	32
12.	93	69
13.	108	113
14.	41	38
15.	52	10

5. УСПЕХ И ОЦЕНЕ ОДЕЉЕЊА И МЕТОДЕ РАДА ПРЕДАВАЧА. Што се тиче оцена и њиховог распона у сваком одељењу, те примењених метода предавача, и тај преглед даћемо табеларно.¹⁶

а) Предавач БР. 1 – обрађује и утврђује градиво различитим наставним методама, оцене:

	II1	II2	II3	II6	II7
5					
4				1	
3	2	1	1	1	2
2	1	5	4	3	2
1	18	19	26	24	22

б) Предавач БР. 2 – обрађује и утврђује градиво различитим наставним методама, оцене у II4:

5	
4	1
3	2
2	6
1	19

в) Предавач БР. 3 – примењиване различите методе, оцене у одељењу II9:

5	
4	
3	
2	1
1	26

г) Предавач БР. 4 – ученици су припремали реферате и излагање о овој проблематици, оцене у одељењима II8 и II10:

¹⁶ Бројевима су представљени предавачи у одељењима и напомена на који начин су се бавили питањима морфологије.

5		
4	2	
3	1	1
2	3	2
1	20	27

д) Предавач БР. 5 – примењиване различите методе у обради и утврђивању, оцене у одељењу П111:

5	1
4	1
3	3
2	5
1	12

Дакле, у коначном прегледу распоред оцена на нивоу свих тестираних разреда јесте следећи: 203 ученика је оцењено оценом 1, 42 ученика оценом 2, 14 ученика оценом 3, пет ученика оценом 4 и само један ученик оценом 5! Уједначен је неуспех по одељењима. Најбољи успех постигло је одељење П111, а једини аргумент је, можда, веће инсистирање професора-предавача на овој проблематици јер се дуго година бави припремом ученика другог разреда за такмичење из српског језика¹⁷. Оцене су прилично уједначене и очигледно уопште не зависе од индивидуалног приступа професора-предавача ни њихових одабраних метода рада.

6. Запажања и закључци. На основу свега урађеног, дошли смо до одређених запажања и закључака о којима би требало размислити за будући рад.

а) Колико год да професори посвећују пажњу овој области морфологије у другом разреду, резултати су исти и нису добри. Изостаје функционално знање, нема повезивања градива, нема промишљања о одговорима, површно се прилази задацима; а тако их ученици и читају и тумаче.

---

¹⁷ У Републици Српској, што се средњошколског образовања тиче, организује се такмичење само у другом разреду гимназија. Нема такмичења на другим нивоима средње школе.

че. Ваљало би размислити колико и на који начин прићи овој области и мотивисати ученике за њу.

б) Јасно је утврђено да ученици имају највише проблема са категоријом рода именица (и са категоријом рода глагола), а да су им најлакша питања из тзв. непроменљиве (или делимично променљиве) врсте речи.

в) Нажалост, уочено је да се ученици једнако понашају и када су тестирани за оцену на редовним часовима као и на оваквој врсти тестирања, где су унапред дате инструкције о немању утицаја на њихове оцене.

г) Однос предложених наставних јединица у Наставном плану није пропорционалан броју предвиђених часова те је то још један проблем у савладавању овог градива.

д) Шире гледано, не постоји добра корелација између програма основне и средње школе, међусобне сарадње наставника ни јасног увида у то шта ученици савладају у основној школи, а шта би требало поновити и надоградити у средњој школи. Наиме, избор задатака за ово тестирање направљен је из збирке задатака која није за такмичење већ подразумева проверу стеченог знања у сваком разреду основне и средње школе. На основу резултата испоставило се да су ово, ипак, били тешки задаци за ученике и да треба бити изузетно обазрив у будућем избору задатака за било каква тестирања.

ђ) На крају, морамо споменути и то да је недостатак модернијих граматика¹⁸ на простору Републике Српске велики проблем и не мотивише довољно наставни кадар за рад.

Надамо се да ће овакво тестирање и резултати бити искоришћени за неке боље методолошке приступе и већу мотивацију и ученика и професора.

---

¹⁸ Поред *Грамаџике српској књижевној језика* (Станолчић 2010), *Нормативне грамаџике српској језика* (Клајн, Пипер 2013), које нису намењене ученицима, у Србији се за други разред гимназија и средњих стручних школа, по избору професора, користе још две граматике: једна – врло прегледна, систематична и са разним занимљивостима, у издању Издавачке куће Klett аутора Ломпар и Антић (2014) и друга, такође прегледна, са нешто сложенијим задацима, у издању Издавачке куће Educa аутора Кликовац и Николић (2014).

ЛИТЕРАТУРА

- КЛАЈН, ПИПЕР 2013: Иван Клајн и Предраг Пипер. *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска.
- ЛОМПАР, АНТИЋ 2014: Весна Ломпар и Александра Антић. *Грамматика, Српски језик и књижевност за групу разред гимназија и средњих стручних школа*. Београд: Издавачка кућа „Klett”.
- ПМС 2010: *Правилник Матице српске*. Нови Сад: Матица српска.
- РМС 2007: *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Српски језик кроз шестове* 1998, Београд: Друштво за српски језик.
- СТАНОЈЧИЋ 2010: Живојин Станојчић. *Грамматика српског књижевног језика*. Београд: Креативни центар.
- СТЕВАНОВИЋ 1991: Михаило Стевановић. *Савремени српскохрватски језик I*. Београд: Научна књига.
- КЛАЈН 2005: Ivan Klajn. *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Sandrijela Kasagić

AN ANALYSIS OF MORPHOLOGY TEST RESULTS OF THE SECOND YEAR GRAMMAR SCHOOL STUDENTS

The paper presents an analysis of the results of the 265 morphology tests (in the narrow sense). The testing was conducted on the second year students of Banja Luka's Grammar School (all classes) at the end of the 2014/15 school year. The assessment was not conducted simultaneously on all the students, still, it was done in a relatively short period of time. The students were informed that the research would not have any impact of their final grades. The successful completion of each task was analysed and the most common errors elicited. The methods which teachers used in the presentation of this issue were investigated in the testing preparation phase for the purpose of comparing results.

Keywords: tests, the first group, the second group, the correct answers, results.

ТЕСТ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД (МОРФОЛОГИЈА) ПРВА ГРУПА

Име, презиме, одјељење: _____

1. Морфологија је дио науке о језику који истражује ријечи – њихове врсте, облике и грађење (шворбу). 1
2. Деклинирај именицу свеска (у множини): Н. свеске Г. свезака Д. свескама А. свеске В. свеске И. свескама Л. (о) свескама 1
3. Одреди граматички број и граматички род именице враћа: средњи род, множина 1
4. У сљедећем низу подвучите именицу која није збирна: накић, дјечурлија, минђуше, дулмаг, дјеца, шрње. 1
5. Напиши у ком падежном облику и функцији у реченици се налази подвучена реченични члан: Временом се помирио са њом. инструментал, прилошка одредба за вријеме. 1
6. Подвучи неодређену именичку заменицу: никоји, неколик, ничији, некакав, никакав, нешто. 1
7. Одреди вид подвучених придјева: а) нови вјештар – одређени вид. 1
8. Напиши словима (ијекавске) облике генитива, мушки и женски род, броја 2: двају, двју. 1
9. Напиши инфинитиве наведених глагола: извиним – извиниши, извинем – извинуши. 1
10. Напиши прво лице множине императива глагола: криши – кријмо, доћи – дођимо, рећи – рецимо, налиши – налијмо, ионијети – ионесимо. 1
11. Одреди глаголски вид и род сљедећих глагола: размислим – свршени вид, нејрелазни, доноси – несвршени вид, јрелазни. 1
12. Значи је а) прилог б) рјечца в) везник? 1
13. Напиши компаратив прилога много: више. 1
14. Подвучи непромјенљиве ријечи: љешос, зима, заиста, давно, давнина, како. 1
15. Одреди све врсте ријечи у сљедећем стиху: Ја сад једва могу знаћи да имадох сан... 1
ја – заменица, сад – прило, једва – прило, могу – лајол, знати – лајол да – везник, имадох – лајол, сан – именица.

Број поена и оцјена: _____

ТЕСТ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД (МОРФОЛОГИЈА) ДРУГА ГРУПА

Име, презиме, одјељење: _____

1. Морфологија је *дио науке о језику који проучава ријечи – њихове врсте, облике и грађење (шворбу).* 1
2. Деклинирај именицу *привезак* (у множини): Н. *привјесци*, Г. *привјезака*, Д. *привјесцима*, А. *привјеске*, В. *привјесци*, И. *привјесцима*, Л. *(о)привјесцима*. 1
3. Одреди род именице *слуџа*: природни род – *мушки и женски*, граматички – *женски*. 1
4. У низу именица *мрље, вода, шруње, масноћа* подвучи збирну именицу. 1
5. Напиши падеж и функцију подвучене ријечи: 1
Књигу пише краљу *Вукашине – вокашив, субјекат*.
6. Подвучи односно-упитне замјенице: *некоји, наш, чији, то, колик*. 1
7. Одреди врсту слџедећих придјева: *аустријски – присвојни придјев, кожни – традивни, сијед – ојисни*. 1
8. Напиши облик датива броја *четири*: *четирима/четирма*. 1
9. Напиши глаголски род глагола *црвенети* – *нейрелазни, црвении* – *ирелазни* 1
10. Напиши називе глаголских облика: *ирейисује – ирезени, иоирча – аорист, ићи – инфинитив, иошавши – глаголски прилои ирошли, би иирао – иошеницијал, буду иисали – фушур II, лешети – глаголски ирилои садашњи*. 1
11. Прво лице једнине глагола *рећи* је: а) рекнем б) кажем в) рекнем и речем. 1
12. Заокружи слово испред реченице у којој је подвучена ријеч употребљена као прилог: 1
а) *Већ је близу ионоћ*.
б) *Сањао је близу сћена*.
в) *Пожурио је видјевши да је близу сћена*.
13. *Ху-ху-ху* и *ха-ха-ха* су као врста ријечи: *узвици*. 1
14. Подвучи рјечце у слџедећој реченици: *Вјероватно је баш он инсистирао на томе*. 1
15. Одреди све врсте ријечи у слџедећем стиху: *Ни арије ни свеи другои, што ја ноћас сних... ни – везник, арије – именица, свег – замјеница, другог – број, што – везник, ја – заменица, ноћас – ирилои, сних – глагол*. 1

Број поена и оцјена: _____

